

DEDICADA A ONÈSIMA RIPOLL MANENT

Antoni Tudurí

Secció de
genealogia de
l'Ateneu de Maó

Malauradament, les migracions forçades com ara les sirianes o les de la pobre gent que desapareix ofegada a la nostre mediterrània són notícia de primera plana a tots els mitjans de comunicació.

Aquest trist fet em fa pensar que Menorca és una illa caracteritzada per moviments migratoris tant en sentit d'entrada com de sortida, però, per regla general, quan es parla dels moviments migratoris de Menorca, es dona major importància a les emigracions dels menorquins cap a altres països. No obstant, la població menorquina té un marcat origen de gent vinguda de fora al llarg del temps, ja sigui a través de persones arribades d'una manera discontinua i en petits grups, fins i tot individualment, ja sigui per onades de considerables dimensions de persones d'un mateix origen en un període de temps molt concentrat.

◆ **PEL QUE FA A LES EMIGRACIONS** més conegudes, cal destacar la feta cap a La Florida, devers l'any 1768, que va donar lloc a la colònia menorquina de Sant Agustí, causada per l'engany del Dr. Turnbull (un descendent d'aquesta emigració va ser el general Esteve Benet, de qui es va parlar a la miscel·lània nº 13), però la més destacable és l'emigració

massiva cap a Alger a conseqüència de la nefasta política proteccionista del rei Fernando VII, que va condemnar a una bona part de la població a la misèria al prohibir el comerç naval. Un descendent d'aquests altres emigrants és el premi Nobel Albert Camus Sintes, citat a la miscel·lània 10. En menys de 20 anys van emigrar més de 10.000 menorquins, quasi tots al nord d'Àfrica, quedant l'illa tant minvada de personal (avui en diuen «recursos humans») que quan cap allà els anys 60 del segle XIX es va decidir la construcció de la fortalesa de La Mola (dedicada a la filla del Fernando abans citat, Isabel II) es va haver de recórrer a mà d'obra exterior, principalment eivissencs, que es van concentrar a Castell, per mor de la seva proximitat al lloc de treball, proximitat marítima, és clar. Els nouvinguts, en opinió del professor Xavier Martín, no van tenir un acolliment massa bo per part dels habitants des Castell els quals, d'altre banda, també provenien d'altres migracions anteriors, motivades per les especials condicions pròpies d'un raval del castell militar de Sant Felip. No mencionaré una tercera onada migratòria arribada a Castell als anys 60 del segle passat, procedents de Jabalquinto, per la

Dibuix a llapis fet pel fill d'Onèsima, Edmond Fernández Ripoll,

seva proximitat temporal.

◆ **AQUESTA INTRODUCCIÓ** ve a compta per tal de destacar que els llinatges eivissencs Marí, Tur, Cardona, Torres, Escandell, Ripoll i altres, van arrelar a la raval nova, encara que els primers matrimonis 'mixtes' no van ser massa primerencs, però aquesta posició de recel es va anar suavitzant fins a la plena integració

a la població autòctona. Un cas a citar és el de qui va ser batlle des Castell Josep Ripoll Marí (període 1912-1922), que es va casar en primeres núpcies amb Agnès Fuxà Pons i quan va enviudar, es casà amb Joana Manent Pablo, ambdues d'origen des Castell perfectament documentat des de el segle XVI per les dues cames, tant la branca Manent com la branca Pablo, la Fuxà i la Pons. Es dona el cas de que Joana Manent Pablo era també viuda d'un eivissenc de nom Joan Marí Marí. Del primer matrimoni van néixer quatre fills, (Maria, Joan Ciprià, Anna i Adela) i del segon els fills van ser sis (Eulògia, Sinesia, Ceferina, Leovigildo, Leandro i Onèsima).

Avui parlaré de l'última, Onèsima Ripoll Manent. A les darreries de la seva

llarga vida (Es Castell 16/02/1915 - Barcelona 19/03/2013) va escriure una autobiografia que m'ha proporcionat el seu fill Edmond i que m'ha permès conèixer a una dona de destacades virtuts artístiques, especialment la pintura y la música tant en la seva vesant creativa com interpretativa (va ser encoratjada pel propi Pau Casals) però que va haver d'encaminar la seva activitat professional cap a la pedagogia, essent directora, als 23 anys, de l'escola Nova Vida de Sant Andreu i col·laboradora directe del pedagog llibertari Joan Puig i Elias, carrera truncada per la guerra incivil. Casada amb un maonès certament peculiar, Enrique Fernández Orfila, que va anar a parar a la Índia i, posteriorment, als Estats Units, aquesta unió no va funcionar i els dos van caminar per camins diferents. Onèsima, com tants altres, va rebre des dels dos costats; emprisonada a València pels republicans a causa d'una denúncia falsa i, posteriorment, represaliada pels nacionals. L'any 1984, 47 anys més tard va ser amnistiada i reconeguda la seva titulació. Onèsima va fer de tot a aquesta vida i convé destacar la seva dedicació a la teosofia; en resum una vida d'aquestes que en diuen 'de pel·lícula'.

Per tant, una altra dona que en un entorn temporal diferent hagués destacat per la seva vesant artística, i que va sobreviure en un món ple de dificultats i malentesos, dels que un servidor la vol treure per coneixement dels seus paisans.

Seguint el costum, les seves relacions de sang amb qui escriu aquestes notes són 88, amb 11 bots, els mateixos que té Roberto Victory Manent, antic jutge de pau des Castell, encara que les seves relacions són 61. Antoni Guasch Bosch té 114 relacions directes, amb 20 bots mínims.